

Budapest

VIII., József-körút 29.

KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA.

MEGJELENIK MINDEN VASARNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« cizmű jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 49.452/902. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: *benedekfalvi Dr. Luby Gyula* máv. felügyelő és ügyész.Igazgatók: *Kubik Béla* orsz. képviselő, *szigeti Barthos Andor* m. k. kereskedelemügyi titkár, *Fabián Lajos* mérnök, *Horváth István* mozdony-főszerező, *Vécsey Frigyes* máv. altiszt, *Sándor Márkus* máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,

b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálzársági segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálzársági segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« cizmű hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.



Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 8 számában kimutatott segélyösszeg 45.800 korona.

Ujabb segélyek:

1992. Kluge Ferencz, máv. mozdonyvezető, Budapest, a tag halála után 1000 korona.

Balesetsegélyek.

Lapunk 8. számában kimutatott segélyösszeg 16.676 korona 66 fillér.

A takarékoság.

Irta: Kisfaludi Puha József.

Szitán mérjük a vizet, ha keresményünkkel nem bánunk gazdaságosan. Nem az a szegény ember, akinek kis keresete van, hanem az, aki keresetén túl költekezik, bármennyi legyen az.

»Kitartás« egyesületünk most azon fáradozik, hogy minden tagját bele vonja abba a szövetkezetbe, mely legujabban alakult és most kezdte meg működését. Ennek pedig semmi más célja nincs, mint az, hogy a legkisebb megtakarított összeget bárkinek módjában álljon félretenni oly időkre, mikor nagyon is szüksége lehet rája. Koronánként gyarapodik nélkülözhető keresetünk, de még hasznót is fog hajtani azáltal, hogy azt mások igénybe veszik, ha a véletlen rossz helyzetbe juttatja őket.

Az igaz, hogy a mai világ embere nem igen törekszik arra, hogy félre tegyen. Mindenki keresi az élvezeteket, a fényűzést, a pompát, a szertelen vágyak kielégítését. Asszonyaink félre dobták az ősmagyar szokásokat; ma már nem az a büszkeségük, hogy a ház tájéka kifogástalan legyen, nem az az örömük, hogy saját munkájuk nyoma lássék minden berendezési tárgyon, mely otthonukat díszíteni van hivatva, hanem minden törekvésük oda irányul, hogy hiuságukat becsvágyukat kielégíthessék, hogy tultegyenek ruhában és szórakozás hajhászásban szomszédaikon. A férfiak sem maradnak el tőlük. Szégyenlik tisztességes mesterségüket. Iparukat és versenyt futva asszonyaikkal a vagyoni romlás felé haladnak cél-talan költekezésükkel, mely nem áll arányban keresetükkel.

A most megalakult szövetkezetünknek célja tehát ennek az esztelen életmódnak gátat vetni. Akik felfogják azt a nagy és hasznos hivatást, melyet mi ezzel elérni igyekezünk, azok csatlakozni fognak hozzánk, mert csak így ejthetik módját annak, hogy kis összegekben gyűjtsenek össze egy oly tartalék alapot maguknak, melyet máskülönben nem tudnának zsebükben megtartani. Az összehalmozott krajczárokból nőnek a forintok. Ezt a nehéz munkát akarja szövetkezetünk elősegíteni.

Akkor kell takarékoskodni, mikor még módunkban áll a krajczárokat félre tenni, máskülönben úgy járunk, mint az az ember, kinek kilencz háza volt. Jó módjában elhitette magával, hogy vizet nem türi a gyomra és itta a bort mindaddig, míg mind a kilencz

háza leuszott a torkán. A szomjuság azonban még jobban gyötörte akkor, mint azelőtt. A kancsóban bor helyett már csak víz volt. Utána nyult és ivott belőle. Istenem! — sóhajtotti fel szomoruan — ha én ezt előbb tudtam volna, hogy mily jó ize van a víznek, még ma is meg volna az én kilencz házam!

Nem hiszem ugyan, hogy köztünk volnának kilenczszeres háziurak; de azt biztosra veszem, hogy egyikünk se fog annak sorsára jutni, ha garasainkat apránként össze fogjuk hordani és hébe-korba a vizes kancsó felé nyulunk, mielőtt még a kényszerűség azt a kezünkbe adja. Sok mindenféle dolog fölösleges az életben, csak akarjunk egyet-mást nélkülözni. Ha azután megszoktunk számot vetni szükségleteinkkel, ha nem mások után indulunk, hanem saját eszünkkel keresetünkhöz arányítjuk kiadásainkat is, akkor nemsokára azt fogjuk észre venni, hogy bármily csekélységnek látszik az a félretett első fillér, idővel mégis tekintélyes tőkévé válik és mindig több kedvvel fogunk arra törekedni, hogy túl tegyünk hivalkodó szomszédainkon a — takarékoságban.

A gümőkór terjedése a tej élvezete útján.

Irta: Hutyra Ferencz dr.

A mióta Koch Róbert 1882-ben a tuberkulózis bacillusát felfedezte és ugyanezt a bacillust a szarvasmarhák »gyöngykór« néven ismeretes betegségénél a kóros szövetekben kimutatták, általánossá vált az a meggyőződés, hogy a gyöngykór lényegileg nem egyéb, mint tuberkulózis és hogy az ember és a szarvasmarha gümőkórja azonos betegség. Ennek logikai folyománya volt az a szintén általános elterjedt hit, hogy a tuberkulózis emberről szarvasmarhára és viszont átragadhat.

Ezt a hitet maga Koch Róbert megingatta és fölfogásának megváltoztatására állatkísérletek készítették, melyek arra az eredményre vezettek, hogy a tuberkulózisban szenvedő emberek kóros szerveiből és másfelől a szarvasmarhák gyöngykóros képleteiből kitenyésztett bacillusok az állatokra kifejlett hatásukban föltűnően különböznek egymástól.

A míg ugyanis a marha-tuberkulózis bacillusainak tenyésztetei szarvasmarha, juh vagy sertés testébe ojtva ezeket súlyosan megbetegítik, addig az emberi tuberkulózis bacillusai hasonlóan beajtva

az említett állatokba, vagy épen nem betegítik meg vagy pedig csak jelentéktelen kóros elváltozásokat idéznek elő bennök.

Az állatkísérletek ezen eredményéből Koch azt a következtetést vonta le, hogy az ember tuberkulózisa és a szarvasmarha gyöngykórja egymástól lényegileg különböző betegségek, hogy tehát nem is ragadnak át kölcsönösen emberről állatra és viszont és ezért — a mi különösen fontos — a szarvasmarha gyöngykórja nem is veszélyezteti az embereket s így szükségtelen is ellene védekezni.

A Koch-féle kísérletek eredményei nem jogosítanak föl azonban ilyen messzemenő következtetések levonására. A kísérletek ugyanis csak azt mutatták ki, hogy az említett háziállatokra a gyöngykór bacillusai jóval erősebb megbetegítő hatást fejtenek ki, mint az emberi tuberkulózis bacillusai, de épenséggel nem nyújtottak fölvilágosítást arról, hogy a kétféle bacillus miképpen viselkedik az emberi testtel szemben. A kísérleti eredmények nemcsak nem zárják ki azt a lehetőséget, hogy a gyöngykór veszedelmes lehet az emberre nézve, hanem azok alapján az a fölfogás sem jogosulatlan, hogy a gyöngykór bacillusai ép úgy, mint a háziállatokra, az emberre is erősebben megbetegítő hatással vannak, mint az emberi tuberkulózis bacillusai.

De még abban az esetben is, ha a további tapasztalatok nem igazolnák be ennek a fölfogásnak a helyességét, számolni kell azzal a ténnyel, mely más betegségekre vonatkozólag már kétségtelenül be van bizonyítva, hogy t. i. a betegségeket okozó baktériumok különböző körülmények befolyása alatt megbetegítő hatásukban igen tetemesen módosulhatnak. Fontos ebben a tekintetben, hogy a baromfituberkulózis bacillus, mely eredetileg annyira különbözik az emlős-tuberkulózis bacillusától, hogy azt sokáig egészen más baktériumfajnak tekintették, mesterségesen is átalakítható olyan módon, hogy azontul minden tekintetben úgy viselkedik, mintha eredetileg beteg emlős testéből tenyésztetett volna ki. Közel fekszik az a föltevés, hogy ilyen módosulásokat a szarvasmarha és az ember tuberkulózisainak bacillusai is szenvedhetnek, melyek különben is hasonlóbbak egymáshoz s hogy ehhez képest a marha-tuberkulózis ragálya, ha rendszerint talán kevésbé veszedelmes is az emberre, bizonyos befolyások hatása alatt az emberre nézve is igen veszedelmessé válhatik.

Ámbár a kérdés ma még nem is tekinthető véglegesen tisztázottnak, a midőn az ember egészségének védelméről van szó, föltétlenül az a fölfogás jogosult ez idő szerint, mely az emberi és az állati tuberkulózist azonos betegségnek tekinti és ebből folyólag az emberek védelmét az őket a beteg állatok részéről fenyegető veszély ellenében szükségesnek tartja.

Ennek a fölfogásnak alapján, melynek helyességét a további tapasztalatok előreláthatólag még jobban be fogják igazolni, az emberi tuberkulózis ellen való küzdelem közben kellő figyelmet és méltánylást érdemel a beteg állatok által való fertőzés lehetősége s itt különösen a gümőkóros tehenek teje az, mely a fertőzést közvetítheti.

Sokszorosán beigazolt tény, hogy a tej, a mint a tehenészetek istállóiból a forgalomba kikerül, nem ritkán tartalmazza a tuberkulózis bacillusait. Ha már most az ilyen fertőzött tejet valaki nyersen élvezi, akkor vele együtt több-kevesebb bacillust is

visz be a testébe, melyek itt alkalmas fejlődési föltételek közé jutva, tovább szaporodhatnak és megindítják a folyton tovább harapódzó tuberkulózis folyamatot. Az eddigi tapasztalatok szerint különösen a gyermekek, a kik különben is nagyon fogékonyak a betegség iránt, betegedhetnek meg az ilyen fertőzött tej élvezete következtében és az u. n. skrofulózis vagy görvélykór bizonyára az esetek nem csekély részében erre az okra vezethető vissza.

Kérdés már most, mely esetekben van a tej fertőzve, illetőleg minő viszonyok között kerülhetnek tuberkulózis-bacillusok a tejbe?

Ebben a tekintetben az újabb vizsgálatok több érdekes tényt derítettek ki. Kitűnt nevezetesen az, hogy a gümőkóros tehenek teje, a míg a tőgy belső részében van, vagy innen tisztán kifejtetik, csak aránylag ritka esetekben tartalmaz bacillusokat, csak akkor t. i., ha az állat betegsége már nagyon előrehaladott, annyira, hogy annak jelenségei (köhögés, soványodás, mirigydagánatok stb.) már jól felötlenek; továbbá akkor, ha maga a tőgy is beteg. Ellenben olyankor, midőn az állat betegsége még kezdetén van vagy kevésbé fejlődött, úgy hogy csak különös eljárások segélyével ismerhető föl, a tej nincsen fertőzve. Ugy Ostertag, mint Stenström, egyezően azt találták, hogy a tuberkulinojtás alapján gümőkórosoknak fölsimert tehenek teje nemcsak etetve, hanem tengeri malacok hasüregébe fecskendezve sem idézett elő tuberkulózist, pedig az utóbb említett módja a fertőzésnek rendkívül pontosan jelzi, vajjon valamely folyadékban vannak-e gümőkórbacillusok vagy nem.

Ezzel az öröndetes eredményével az idevonatkozó kísérleteknek látszólag ellentétben áll az a tapasztalat, hogy a tej, úgy a mint a forgalomba kerül és pl. a kereskedésekben kapható, ha nem is annyira gyakran, mint ezt régebben hitték, de azért aránylag sokszor van fertőzve gümőkór-bacillusokkal. Az ilyen tej, állatokba ojtva, a vett próbák több-kevesebb százalékában tuberkulózist okoz, azonkívül a tej gyakori fertőzöttségét bizonyítják a tejjel etetett fiatal sertések között sokszor észlelhető tömeges megbetegedések tuberkulózisban.

Az előbb említett kísérletes vizsgálatok kedvező eredményei és a jóval kedvezőtlenebb tapasztalati tények között mutatkozó ez az ellentét onnan ered, hogy a tehen tőgyében még tiszta, nem fertőzött tej utólagosan a fejés és a kezelés közben válik fertőzötté.

Olyan istállóban, melyekben tuberkulózisban szenvedő állatok is vannak, a talaj, az alom és berendezési tárgyak rendszerint fertőzve vannak. A tüdőbajos állatok a felköhögött váladékot lenyelvén, a váladékban levő bacillusok a gyomrokon keresztül a bélbe és innen az ürülékkel a szabadba jutnak. Még erősebben fertőzött az ürülék akkor, ha a bél is beteg s falának belső oldalán fekélyek vannak, melyek alapjáról folyton keverednek baktériumok a bél tartalmához. De a test egyéb szerveiből is kerülhetnek ezek a szabadba, befertőzve ilyen módon a környezetet.

Ha már most fertőzve van az istálló talaja és az alom, akkor az állatok tőgyei is, melyek azokkal érintkeznek, szintén befertőztetnek kívülről; de a bacillusok reátapadnak a gondozó egyének ruházatára, kezeire és általában minden tárgyra, a mely az alommal, a földdel vagy a már előbb beszennyezett tárgyakkal érintkezésbe jön. Könnyen beláthatni,

hogy az ilyen, minden részében fertőzött istállóban mennyire nehéz lesz, még nagy gondosság mellett is, a tejet befertőzéstől megóvni. Ha pedig az istálló különben is elhanyagolt, ha — a mint ezt nálunk sajnos, még nagyon gyakran tapasztalni, a fejés közben nem fordítanak kellő gondot a tisztaságra, akkor a tej befertőzése épenséggel gyakori, úgy-szólván rendszeres lesz. Minden fejés alkalmával belejutnak a bakteriumok a tejbe és a mennyiben az egyszeri fejés eredményét összeöntik, az egész tej mennyiség fertőzve lesz.

Az eddig mondottakból kitetszik, hogy a tej gümőkóros befertőzése a tejelő állatok gondos ellenőrzésével, valamint a tej fejése és kezelése közben a kellő tisztaság szem előtt tartásával elég könnyen megakadályozható. Az első föladat a tehenészetekből eltávolítani mindazokat a teheneket, a melyeken a gümőkórt már külső vizsgálattal eléggé szembe-ötölő jelenségek alapján föl lehet ismerni. Különösen nem alkalmasak tej termelésére azok a tehenek, melyek a betegség miatt már lesóványodottak, legeslegkevésbé pedig azok, melyeken a tőgy tuberkulózisára utaló jelenségek észlelhetők. Ez utóbbiak a legveszedelmesebbek, mert folytonosan nagy mennyiségben termelik a ragályanyagot és az ilyen beteg tőgyből származó tej főképen akkor káros az egészségre, ha azon töményen, más tejjel nem, vagy csak kevéssé fölhitvitva fogyasztják el.

A másik föltétele a tej ragálymentességének a lehető legnagyobb tisztaság a fejés és a tejkezelés közben. Az istálló rendszeres tisztogatásán és lehetőleg gyakori fertőtlenítésén kívül, nagy gondot kell fordítani arra, hogy a fejjel és tejkezeléssel megbizott egyének kezeit gondosan megmossák, mielőtt a tejhez nyulnak, hogy a tőgyet fejés előtt szintén megmossák, s hogy az összes edények is tiszták legyenek.

Sajnos, ezek a föltételek, bármennyire természetesnek látszanak is, nálunk csak vajmi kevés helyen vannak meg. Ha egyes nagyobb gazdaságok megfelelően berendezett tejgazdaságaiban gondot is fordítanak a tisztaságra, legtöbbször helyütt, különösen pedig kiscsárdák istállóiban, azonban a viszonyok ebben a tekintetben a legegyszerűbb követelményeknek sem felelnek meg.

A főforgó tényleges viszonyoknak kívánatos gyökeres megjavulása azonban, legalább rövid időn belül, alig várható, s ez okból minden tejfogyasztó ezidőszertől még önvédelemre van utalva. Ez pedig abban áll, hogy tartózkodjunk az olyan tejnek nyersen való élvezetétől, mely ismeretlen vagy nem megbízható forrásból származik.

Bang, Yersin, Forster és mások idevonatkozó vizsgálatai kimutatták, hogy a tejben foglalt tuberkulózis-bacillusokat 85° C. meleg már pár perc alatt elpusztítja. A tejnek ennél valamivel magasabb fokra való fölmelegítése igen egyszerű és megbízható eljárás a különben talán nem kifogástalan tejnek ártalmatlanná tételére. Annál inkább ajánlatos ez, mert a fölforralás nemcsak a tuberkulózis, hanem több más fertőző betegség (tifusz, difteria, száj- és körömfájás stb.) ragályanyagát is hatástalanná teszi.

Igaz, hogy a fölforralt tej a tápláló érték tekintetében mögötte áll a nyers tejnek s azért olyankor, a midőn semmi kétség sem forog fönn az iránt, hogy a tejet szolgáltató állat egészséges és hogy a

tej fejése valamint további kezelése közben a legszorgosabb tisztaságot tartják szem előtt, előnyösebb a tejet nyersen élvezni. Azonban a piaci tejeire vonatkozólag ezek a föltételek majd mindig hiányzanak vagy legalább teljesen megbízható módon be nem igazolhatók. Ebből az okból, tekintettel a tej fertőzöttségéből származható igen súlyos veszedelmekre, mindenképen tanácsos az ilyen tejet csak fölmelegítés után élvezni. Minthogy pedig a 85°-ra való fölmelegítés kevésbé módosítja annak emészthetőségét, mint a fölforralás, megfelelően gondos ellenőrzés föltétele mellett, czélszerűbb az előbbi eljárást legföljebb pár órával a tej elfogyasztása előtt alkalmazni.

Hogy mulnak ki az állatok?

Most már mindenféle alakulnak állatvédő egyletek, melyeknek czéljok az állatkinzást megakadályozni. Mindenesetre szép és elismerésre méltó dolog, ha tulásba nem viszik. Mert kifakadásokat tenni a vadász ellen, aki lelővi az ártatlan galambot s szelid őzikét s jó izüen falatozni a rántott csirkéből, nehezen fér össze. Az állatvilág ép úgy szolgálatunkra van teremtvé, mint a növényország, a czéljainkra alkalmas állatokat tehát ép oly nyugodt lelkiismerettel leölhetjük, mint amily egykedvűséggel kivág a kertész egy káposztafőt, s a kártékony állatokat annyi joggal irtjuk, mint amennyivel kitepjük a virágos kertet eléktelenítő dudvát.

Egyébiránt a leölésre szánt állatokkal ma már gyorsan szoktak elbánni. A szarvasmarha megölésére most oly készüléket alkalmaznak, melynek segítségével az állat egyetlen ütésre élettelenül rogy össze. A sertés a hentes kése alatt pár percig keservesen visit ugyan, de ezzel csak azt jelenti be a szomszédoknak, hogy estére friss kolbász lesz. Általában, hogy az állatok gyorsan ki nem mulnak, az csak a természetök szívósága miatt történik. Nincs arra eset, hiába állítják a vadászok, hogy a nyúl, őz, róka stb. egy jól irányzott lövéstől azonnal kimmuljon. Pár percig mindenik él még, s halálosan megsebesítve minden erejét összeszedi, hogy elvon-szolja magát. Minden vad sajátságos mozdulatokat csinál és sajátságos hangot ad ha halálosan van találva s a gyakorlott vadász e mozdulatokat, hangokat már ismeri. A nyúl, futásközben golyótól találva, bukfenctet vet és kétségbeesett hangot ad s még akkor kezd csak igazán szaladni. Legszivrehatóbb az őz feljajdulása.

A róka, az róka marad még kimulásában is. Ha váratlanul lepi meg a golyó, irtóztatóan felordít ugyan, de ha előzőleg üldözték már s a lövésre elő van készülve, nyikkanás nélkül viszi a golyót, ameddig viheti s menekül biztosabb bozót vagy odu felé. S ha már összeesett, még akkor is óvatosan kell hozzá közeledni, mert ha van hozzá elég ereje, dühében s kétségbeesésében veszettül bele harap az emberbe, ahol éri s amig egy szikra élet van benne, el nem ereszti. Különös mozdulatokat, mint a többi állatok, a róka dehogyan tenne, inkább összehuzza magát és inal. Ha lehet e kifejezést használnunk: »lélekje-lenlétét« az utolsó pillanatig megtartja. A ló, ha súlyosan megsebesül, ágaskodik, a nyúl bukfenctet hány, a macska nagyokat ugrik. A macska kimulása rendkívüli látvány. Halálos sebet kapva kidüleszti

hátát s aztán mind a négy talpával egyszerre hihetetlen magasra ugrik s megint talpra esik. Ezt a sajátságos ugrást ismétli mindaddig, amig ereje el nem hagyja. Egyébiránt a macska élete nagyon szívós, e tekintetben csak a sas és a béka mulja felül. Halálküzdélme több perczig tart, legtöbb esetben nagyon is hosszú ideig. A vadmacska, erősebb szervezetű lévén természetesen tovább bírja

Minden állatnak megvan az a természete, hogy midőn végperceinek közeledtét érzi, ha van még elég ereje hozzá, csendes, homályos zugolyba huzódik. E tekintetben a szárnyasok a négy lábuakkal meg-egyeznek. Amely tyúkólban beteg tyúkok vannak, a döglöttket mindig valamely félreeső zugolyban találjuk meg. A kutya és macska, ha örökké a szobában tartózkodnak is, elhuzódnak valamely sötét helyre az istálló háta mögé vagy a padlásra, ahol legkevésbé zavarják végső küzdelmüket. Valami belső ösztön, a nyugalom utáni vágy sugja ezt nekik. S ha egyszer így elhuzódott valahová, nem ordít nem vonít, legfőlebb halkán nyöszörög, ha rendkívüli fájdalmai vannak. Nagyon sok állat egy utolsó mély lélekzettel végzi be, legkisebb hangot sem adva, legtöbb azonban egyetlen egy mély feljajdulásban tör ki, mielőtt kiadná páráját. Midőn egy-egy vásott gyermek a békát agyoncsapja, hall bizonyos kellemetlen nyikantást; az egér is keservesen visít, mikor ölik.

Azt tapasztaljuk, hogy még azok a házi állatok is, melyek folyvást emberek közt éltek, végöket érezve, elkerülik az embert, elrejtőznek, hogy senki se nyugtalanítsa őket a végvonaglásukban. A hűséges kutya, midőn nagyon beteg, oda-oda megy gazdájához s kérőleg emeli fel hozzá fejét s midőn egészen elgyengült, elvánszorog, s ha gazdája felkeresi, csaknem kiolvashatja az állat szeméből, hogy egyedül akar maradni. A ló is felemeli fejét, mintegy segínyt, kérve, midőn beteg, s aztán kétségbeesett nyögéssel mul ki.

Érdekes a szamár kimulása is. Ő még halálban is az, aki volt, midőn bogáncscsal beérte, midőn eltűrte, ha hátát tulságos teher nyomta — marad szamár. Kérdjünk meg egy öreg juhászbojtárt, hogy hal meg a szamár? Azt fogja rá felelni:

— Bizony uram, nem tudom, én még életemben úgy nem láttam döglött szamarat, mint oláhon új süveget.

Pedig az sem száll Illés próféta tűzszekerén az égbe.

Egy öreg pakulártól hallottam, kinek nagyon kedvencz szamara volt. A jámbor füles, midőn vég-óráját érezte, nagy erőfeszítéssel elszakítja a kötő-féket, mely a jászolhoz kötötte, kiballagott az istállóból a mezőre, hol egykor boldog napjait élte, s egy mély árokba ereszkedett. Csak akkor ordított fel, midőn gazdáját látta. Felordított, nagyot rugott és kilehelte páráját.

Hogy mily szívós némely állat élete, arra egy pár példát idézünk.

A mult nyáron egy társaság a zöldben mulatva egy, körülbelül két láb hosszú kigyóra akad. Azt hitték felőle, hogy mérges kigyó s agyon ütötték. Az egyik aztán botjára akasztva az élettelennek látszó állatot, magával vitte a vendéglőbe, ahová ebédelni mentek s ott egy szegletbe dobta.

Ebéd alatt a társaság egyik tagja, egy fiatal nő sikoltva ugrott fel, kiáltva, hogy a kigyó a ruhájára kúszott. A férfiak botra kaptak és addig ütötték, verték a kigyót, míg végre feje nyaka s a teste több

helyütt foszlányokra szakadt. Ekkor aztán kidobták a gyepes udvarra.

Három-négy óra mulva a társaság tovább indult s valamelyiknek eszébe jutott a kigyót megtekinteni. Még akkor is élt, sőt helyéről odább-odább kúszott egy bokor alá. Ásóval kellett darabokra vagdálni, hogy biztosak lehessenek benne, hogy a kigyó végre csakugyan megdöglött.

A béka életének szívósságát is sok példa bizonyítja.

Egy alkalommal egy kertész a kapa fokával tökéletesen szétvert egy békát s hogy a virágok közt ne éktelenkedjék az elterpedt dög, egy kőre dobta s egy súlyos nagy virágcserepet tett rá. Másnap a béka már nem volt a cserép alatt, néhány lépésnyire ott guggolt a virágok közt. Csaknem egészen épnek látszott, csak mozdulataiban volt egy kis feszesség.

Az olasz és francia béka-árusok le szokták vágni a békának a czombjait, s a többit visszadobják a vízbe s azt mondják, hogy a levágott lábak újra kinőnek.

A sas nemcsak szívós életű, hanem utolsó perczéig a legelkeseredettebben is küzd a támadójával. Már halálosan sebezve, kimerülten fekszik a földön, s midőn a vadász hozzá lép, ismét felemeli a fejét, s mérgesen feléje vág csőrével, s ha sikerül, bizony ott hagyja nyomát. S különösen a szemét keresi az embernek, mintha azon akarná megboszulni magát, amely célba vette. S midőn szétzúzták is a fejét, még él néhány másodperczig, s ha már egyebet nem tehet, a karmaival egy mélyet karczol legyőzőjén. Harczol a végső perczig, meghal, de meg nem adja magát.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Szibéria — mívelődik. A hatalmas gondolat — Szibériát bevonni a világkereskedelembé — elragadta még az intéző köröket is Oroszországban s nagy volt a láрма, az öröm ezelőtt két évvel, amikor John Bull hajószámra kezdte szállítani a beszózott pompás szibériai vaját. A pénzt szereti a muzsik. teje, vaja pedig bőven volt, a szép fehér meg sárga rubelek megtették a kellő hatást — Szibéria beállott vaj-nagykereskedőnek. A bökkenő csak az volt, hogy az apáikról rájuk maradt patriarkális módszer — tejből vaját csinálni — lassu volt nagyon s az élelmes angol, hogy segítsen rajtuk, szeparátorokat és köpülőgépeket küldözött a falvakba; így aztán még egyazon órában kész lehetett a vaj, amikor megfejték a tehenet. Aki pedig azt hiszi, hogy ezzel a dolog ipari és közgazdasági részét a legnagyobb közmegelekedésre elintézték — nagyon csalódik. Szibéria nem adja meg magát olyan könnyen a világkereskedelemnek! Egy tomszk-i ismerősünk beszélt el a következő jóizü históriát:

Vannak helységek Nyugat-Szibériában, ahol a kultura kiküldött bajnokai: a tej-szeparátorok gépei (molokán) rettenetes nehézségekkel küzdenek. Amikor egy ilyen molokán megérkezik a faluba és fölállítja szeparátorait — összegyül a nép és bámulva látja, mint kavarja a tejet mint fut alá a nyílason a kész tejföl. A férfiak és asszonyok fejüket csóválják és összebujva tanácskoznak. Amí pedig e tanácskozásból

kisül, arról még álmodni sem tud a nagyvárosi ember. Legelsőbbben is megállapítják, hogy az ilyen szeparálás nem történhetik varázslás nélkül. Persze a vajas ember, aki ezzel foglalkozik, és aki először jelenik meg szerszámaival a faluban, nem orosz ember, s ez csak annál gyanusabb. Tehát varázsol — és pedig igen veszedelmesen. Az okos fejek kezdik a dolgot megfontolni — és, megvan! A tej kavarása árt a marhának! Akulina tehene nem eszik, Matrenáé reszket. Az asszonyok elmesélik egymásnak bajaikat és egyik-másik rögtön megszünteti a tej eladását. Vannak ugyan még okosak is és annyi tejet adnak el, amennyit csak tudnak, sőt még tehenet is vásárolnak. De azért Matréná argumentumainak megvan a hatása, kevesebb tejet visznek a majorságba. A tejes beszél a paraszttal és végre is dühbe jön. Haragszik — látja a paraszt — és bo-szut fog állni, gondolja csalhatatlan logikával, pedig ennek a boszszuja csak rettenetes lehet, mert hiszen varázsló. Vasárnap délután pedig ülnek a padkán, a ház előtt és beszélgetnek erről-arról.

— Ma sem volt eső, mondja valamelyik.

— Isten büntet minket, bűnösöket, rossz lesz az aratás, felel a másik.

— Vajjon miért? sóhajtják a kórusban.

— Nohát, batyuska, a dolog tiszta, szól valamelyik nagyhangú népszónok. Tiszta sor, beengedtük ezt a pogányt a faluba, ezt a sehonnait! Iván Ilyics (ez volt az a paraszt, aki ezelőtt a tejet-vajat összevásárolta potom áron) megmondta mindjárt, hogy bajunk lesz még a molokánnal. Szégyen és gyalázat, hogy mi, igaz oroszhitűek, masinákkal kinozzuk a marhát! Meg kellene egyeznünk, hogy senki tejet oda el ne adjon!

— Igazad van, batyuska, Isten megbüntetett, de én meg azt mondom, hogy a molokán is bosszut áll rajtunk, azért van közöttünk. Láttam a minap, amint egyik munkása keszkenőt lobogtatott, amikor felhők gyülekeztek az égre.

— Ugyan, ugyan!

— Az a, a bitang!

— Adok én nektek tanácsot, szól a falu bölcse.

Halkan beszélnek, lehúzzák sapkájukat, aztán vészkiáltások hallatszanak s az egész tömeg tódul az utcán lefelé. Hová? Megyünk a varázslatot megtörni, hogy esőt kapjunk! — A szegény molokán hiába jajgat, bemártják a vízbe újra meg újra, míg végre a falu véne rendet csinál. A néphiedelem bizonyosságául — másnap szakad az eső. A molokán varázslatát ez is bizonyítja. Tovább folytatják a küzdelmet a molokán ellen. Aki neki tejet ad, büntetést fizet és csak lassan, ha már a kerületi kapitányság vonja felelősségre a népbolondítókat, vagy — még inkább — ha a molokán, elkerülendő a nagyobb lármát és pereskedést — egyszerűen az egész községet pálinkával vendégeli meg, — akkor áll helyre a béke. — Amikor asztalunkon, csinos üvegedényből szép sárgás, friss vajból kenünk a kenyerünkre, ki hinné, hogy ez valósággal a kultúr-történet egy fejezetét tudná elmesélni!

Nagy és drága könyvek. Manapság már éppen nem ritka dolog, hogy a kiadó egész vagyont fektet bele egy könyvbe: természetesen nem azért, hogy — benne is maradjon. Vannak aztán olyan könyvek is, amelyek nem ilyen számítással készültek, hanem krónikájául és egyben szinte monumentumául valamely nagy, történelmi hatású eseménynek. Ilyen könyv az amerikai szabadságharc hivatalos törté-

nete is, amelyet az Egyesült-Államok kormánya iratott meg és amely most lett készen. A mű száztíz kötetes, teljes tíz esztendeig tartott, míg a szedésével és a nyomtatásával elkészültek. A könyv összes költsége 2,800.000 dollár volt, vagyis tizenkét millió korona. Az amerikai kormány fényes honoráriumot fizetett az íróknak és rengeteg pénzbe került a magánosok tulajdonában volt dokumentumok megszerzése is. Ezekből egész muzeumra valót szedtek össze. — Drága könyv volt az *Imitation de Jesus Christ* című munka is, amely az 1855-ben rendezett amerikai nyomdászati kiállításra készült. A könyvet százharom példányban nyomták, az egész másfél millió koronába, egy-egy példány tehát 14.500 koronába került. — A legterjedelmesebb könyv a londoni British Muzumban látható. Ez a kínai enciklopédia, amelyből csak két teljes példány van a világon. A munka ötezerhusz kötet és hat részre oszlik.

Az óriáskigyó, mint macska. Falke, aki az Amazon folyam környékét kikutatta, az utjáról irt nagyon érdekes könyvében beszéli a következőket: Az Amazon felső vidékén egy különös háziállatra akad az ember. Ez a háziállat az óriáskigyó. A hatalmas hulló azon a vidéken a macska föladatát végzi. Irtja a temérdek egeret és patkányt. Nincs kunyhó, amelyben ezt az európai embernek borzalmas háziállatot ott ne találná az utazó. Ott csuszkál a szoba közepén, vadászgat, vagy meghuzódik a vaczok mellett, senkit se bánt, vele is jól bännak a hasznáért. Puritániában bűnnek tartják, ha valaki rosszul bánik a házi-kigyójával és valóságos forrongás támadt, mikor egy arra vetődött európai az utcán lelőtt egy óriáskigyót, abban a hiszemben, hogy ezzel valami okos és hősi dolgot cselekedett.

A honorárium. Egy humorista mondta egyszer, hogy az írói honoráriumot azért nevezik tisztelet-díjnak, mert a díj maga olyan kevés, hogy okvetlenül pótolni kell valamivel. Pótolják tehát — tisztelettel. A tréfának nem muszáj mindig komolynak lennie; megesik bizony, hogy a tiszteletdíj akkora, hogy bőségesen elég volna, ha nem is járna vele a tisztelet. Rudyard Kipling, a világhírű elbeszélő most szerződést kötött egy amerikai kiadóval, aki megvette minden ezután irandó munkáját. Rudyard Kipling a szerződés szerint minden három szóért egy dollárt kap. Az első novellát már „beszállította” az író: ez 6000 szó volt és így éppen kétezer dollárt, a mi pénzünk szerint kerek tízezer koronát kapott érte. Ebből már telhetik tintára meg papirosra. Még két másik író kötött ugyanilyen szerződést ezzel a kiadóval: Barrie és Conan Doyle.

A védszent. A kötelgyártók tudvalevőleg Pál fordulását ünneplik védszentjük emlékét. Hogy miért választották éppen e napot, annak következő oka van. Midőn Pál a keresztények ellen Damaskusba vonult, roppant zivatar állította meg utjában, s egy égi hang azt dörgé neki, hogy forduljon vissza, s ő rögtön meg is fordult. Nos, a kötelgyártók munkájukat hátrafelé menve végézik, s ezért választották Pál fordulását védszentjükül.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

A rejtelmes sziget.

Regény. Irta: Verne Gyula, átdolgozta: Szász Károly.

(Folytatás.)

Reggel mindenk előtt megmérte a szegletet, egy maga által készített körív segítségével s úgy találta, hogy beleszámítva a sarki csillag eltérését a valódi sarkponttól, a sarki magassága a láthatár fölött 53° . Ezt kivonva a 90 fokból (amely magasságban t. i. a sark az egyenlítő felett áll), a sziget déli szélessége 37 foknak jött ki; de a műszer tökéletlenségére $2-3$ fok eltérést számítva, bizony ki mondhatta, hogy a Lincoln-sziget a déli szélességnek $35.$ és $40.$ fokai közt fekszik.

Mivel a sziget hosszúsági fekvésének meghatározása csak délben történhetett: a délelőtti órákban még a sziget fensikjának, a Szép kilátásnak, a tenger színe fölötti magasságát határozta meg. Ez pedig következőképp történt.

Vett egy egészen egyenes karót, melynek hosszúságát pontosan meghatározta. Hosszmértékekkel, öllel, lábbal nem bírván, ezt saját testének általa egy vonalig pontosan ismert hosszúsága által határozta meg; és e szerint a karót tizenkét láb vagyis két öl hosszúra szabta. E karóval lementek a tengerpartra, hol a dagály a fövenyet tökéletesen vízfektü simaságra egyenlítettte el, és ott egy jól választott ponton — mely a fensik tenger felőli meredek oldalával szemben volt, — a karót egy mérő ólom (vagyis egy hajlékony növényrostra függesztett kavics) segítségével tökéletesen függélyesen állította föl. Most a karótól a tenger felé haladva, oly pontot keresett ki, melyből, szemét a földszíne téve, a karó tetejét és a magaslat szélét egy irányban lássa. Most két egyszerű mérés és a legkönnyebb számítás kellett csak, a magaslat meghatározásához. Megmérte t. i. a szem-ponttól a karó tövéig, és ugyanattól a meredek szirtfal tövéig való két távolságot; s tudta, hogy amily arányban áll az első, kisebb távolság a karó magasságához — épen oly arányban kell állani a második nagyobb távolságnak a szirtfal magasságához.

Mivel pedig a szempont a karótól 15 , ugyanaz a szirtfal aljától 500 lábnyira volt,* a karó magassága pedig 12 láb, de ebből 2 láb a földre lévén verve, a föld fölött épen 10 láb volt, az egyszerű arány így lön felállítva

$$15 : 10 = 500 : x.$$

Amiből x , vagyis a sziklafal szélének s azzal a Szép kilátás fensikjának a tenger színe fölötti magassága, a legegyszerűbb hármasszabályi számítással kijött

$$x = \frac{10 \times 500}{15} = \frac{5000}{15} = 333.33.$$

vagy 333 és egy harmad láb magasság.

Délig még jó időköz lévén, alig mult reggeli nyolcz óra, ráérték beszélgetni, sőt egy kis kirándulást is tenni a patak mentén az erdő közeli részeibe, vagy a kis szigetkétől elválasztó tengerszoros mellékre. Ezuttal az utóbbit választották s félkilenczkor

* Angol lábokról van szó; 1 angol láb = 30 centiméter.

az egész társaság megindult a tengerszoros felé. A Szabadulás szigetén (emlékszik az olvasó, hogy a kisebbik szigetet így nevezték el) a tengeri madarak sétálgattak egész komolysággal, meg nem ütődve az emberek közeledtére. Buvár fajok voltak többnyire. Pencroff csak az ehetőség szempontjából tekintvén őket, meglepéssel jegyezte meg, hogy husok, bár nagyon sötét-barna, azért nem kevésbé izletes.

A szigetke fövényén kövér s vaskos kétlakiakat is láttak mászkálni. Fókákat valószínűleg, melyek e kis szigetet választották most menedék és heverés helyüül, ahol kedvökre sütkéreztek az emelkedő nap verőfényében. Ezeket már nem lehetett inyencz szempontból tekinteni, mert husok olajos és undorító; de azért Smith Cyrus nem vetette meg őket, ismervén egyéb hasznukat, sőt megjegyezte, hogy valamelyik nap majd tesznek egy kis kirándulást a pusza szigetkére is. Valószínűleg a fókák bőrére s még inkább a zsiradékára számíthatott.

Közvetlenebb hasznót ígért a Pencroff felfedezése, ki az alacsony vizállás mellett, a sziklás parton, kifogyhatlan gazdagságának látszó osztriga-telepet talált, melyből Nab néhány tuczatot azonnal kötényébe is szedett.

— Nab nem vesztette el a napját, — mondá Pencroff.

— Valóban szerencsés fölfedezés, — jegyezte meg a hirlaptudósító; — mert ha igaz, hogy minden osztriga évenként 50 vagy 60 ezer tojást tojik, egy ily telepet csakugyan nem lehet egyhamar kipusztítani.

— Csakhogy, — mondá Harbert, — azt hiszem, nem valami nagyon tápláló eledel.

— Nem biz az, — felelt Smith Cyrus; — mert csekély azót-tartalommal bír; de mégis, belőle néhány tuczat, kivált miután oly könnyen, jóformán minden fáradság nélkül lehet hozzájutni, egy oly szegényes kuforrásokkal rendelkező háztartásban, amilyen a miénk még most, szintén számot tehet.

Cyrus időről időre órájára tekintett, nehogy a kitűzött feladattól elkéssenek.

— Egy óra mulva, — mondá, — tudni fogjuk, hányadán vagyunk a szigetünk helyzetével a világ-tengeren. Nincs ugyan tengeri térképem, de a Csöndestenger szigetvilága eléggé élénken áll emlékezetemben, hogy nagyjában tájékozhasam magamat, ha lakhelyünknek nemcsak szélességi, hanem hosszúsági fokát is tudni fogom. A szélességi fok szerint, melyet már tudunk, a Lincoln körülbelől egy vonalban fekszik Uj-Zélanddal, ettől keletre és a chili-i partokkal, ezektől nyugotra. Már most azt kell tudnunk, hogy északra és délre mi van hozzánk legközelebb —

— S azután? — kérdé Pencroff.

— Azután, ha kell, hajót építünk, amelyen a tengerre szállhassunk.

E közben azonban telt az idő s a déli órák közeledtek. Hogyan fog hozzá Cyrus, hogy a nap deleléséből a sziget délkörét hosszúsági fokokban meghatározza, ezt szerette volna Harbert megtudni, de ki nem találhatta.

Mintegy hat kis mérföldnyire voltak a Kéménytől, a tengerpart egészen lapos, fövényes részén, melyet dagálykor a tenger borít, de most apálykor zátonynak látszik. Alkalmas hely teendő észleletekre,

mert semmi sem könnyebb, mint itt felállítani a karót és körülötte köröket rajzolni a sima homokba. E körök, vagyis inkább félkörök (mert csak azokra volt szükség), a karótól északra eső részen vonattak, a merre t. i. a nap delelése van. Mikor a felállított karó árnyéka a legrövidebb, vagyis a párhuzamosan vont körök közül a legbelső érinti az árnyék vége: akkor van dél. Attól kezdve az árnyék ismét hosszabbodni kezd. A karót nem is szükséges függőlegesen állítani; s Cyrus azt északnak hajlította, hogy árnyéka hosszabb legyen s így annak hosszúságában a csekélyebb különbségek is jól észrevehetőkké váljanak.

Mint említettük, e nap — ápril 16-ika — egyike azoknak az évben, melyekben a középidő összeesik a vaiódi idővel, vagyis amelyekben a napóra akkor mutatja a délet, mikor a jól járó műórák.

Az egész műtét tehát csak abból állott: pontosan meghatározni a Lincoln szigetén levő délidőt; a Cyrus zsebóráját ahhoz igazítani — s akkor meghatározni a különbséget, mely az itteni és a washingtoni dél között van, mely utóbbit a Spilett Gedeon jól járó órájáról olvashatták le.

Az árnyék elérte a legbelső kört, vagyis legrövidebb voltát — s ismét hosszabbodni kezdett.

— Dél. Mondá Cyrus, s azzal Spilethez fordulva, kérdezé: hány óra nálad?

— Öt óra és egy percz, — felelé Spilet.

— Mivel pedig Washingtontól mindenestre nyugotra, vagyis a Csöndes-Oczeánon vagyunk, tehát ez az öt óra nem hajnali, hanem délutáni öt órát jelent; vagyis most, mikor a Lincoln-szigeten épen dél van, Washingtonban már délután öt óra van. Minthogy pedig a nap, földköri látszólagos útjában, minden négy percz alatt egy fokot halad az égen, és így egy óra alatt tizenöt fokot, öt óra alatt pedig hetvenöt fokot: semmi sem világosabb, mint az, hogy a Lincoln-sziget épen hetvenöt fokkal fekszik Washington városától nyugotra.

— Ennek fekvése pedig, — mondá Harbert örömmel, — mert most már tökéletesen értette a dolgot, ha jól tudom 77°-nál valamivel több.

— Ugy van, — folytató Smith Cyrus, — 77° 3' 11" a greenwichi délkörtől nyugotra, mely délkört mi Amerikában, a hosszúságok meghatározásánál kiindulásul szoktunk venni. Adjuk össze a két hosszúságot, s kijő, hogy Lincoln szigetének nyugoti hosszúsága a greenwichi délkörtől 152 fok és még valami; vagy a mérés tökéletlenségére is számítva valamit: a 150 és 155 hosszúsági fokok között van.

Ime igy sikerült, a legkezdetlegesebb szegletmérő, egy növényrostra kötött kavics és egy egyenes karó segítségével: — így sikerült Cyrusnak megállapítani, hogy szigetök fensikja — melyet a sziget keleti oldalán egy függőleges meredek és magas gránit-fal határolt — a tenger színe fölött 333 angol lábnyira van, továbbá, hogy Lincoln-sziget a déli szélesség 37° alatt és a nyugati hosszúságnak (a greenwichi délkörtől számítva) 152° alatt fekszik. Ezzel egyszerűs mint az is tisztába volt hozva, hogy az új sziget oly pontján fekszik az oczeának s oly távol van minden egyéb szigettől, vagy nagyobb száraztól, hogy egy gyöngye és törékeny csónakon az átkelést, vagy más száraz földre jutást józanul még csak megkísérteni sem lehet; mert legalább ezerkétszáz tengeri mérföldnyire voltak Taititól vagy a Pomorui szigetesoporttól s több mint ezernyolczszáznyira

Új-Zelandtól, az amerikai partoktól pedig legalább is négyezeröttszáz tengeri mérföldnyire. S a mellett, hogy semmi térkép nem állott rendelkezésükre, Smith Cyrus nem is emlékezett, hogy a tenger e táján valamely szigetet látott volna jelezve valamely térképen, mely az ő Lincoln szigetöknek felelt volna meg.

(Folyt. köv.)

A czárnó parancsolta.

Katalin czárnóról van szó. Neki voltak történelmi nevezetességü, s feljegyzésre érdemes parancsai. Olyankor kegyetlen, olykor bizarr, olykor ismét genialis parancsok. A mint a hatalmas czárnó szeszélye magával hozta. Mert Katalin kétségkívül lángeszű uralkodó volt, de szeszélyes is mód nélkül, különösen későbbi éveiben. Ezúttal azonban egy oly parancsáról beszélünk, melyet a történelmi adomák tára megörzött ugyan, habár nem nagy fontosságú.

Lakott Szentpétervárott egy vén francia, Etienne Girardet, a kinek állatok kitömése volt a mestersége. Mellesleg, mivel ez a kenyérkereset gyengén jövedelmezett, bundákkal és különféle prémekekkel is kereskedett.

Egy napon megáll a kapuja előtt egy fényes udvari fogat s kilép belőle Zubow Platon, a czárnó főhadsegéde, a palota első kamarása, a tűzörség főparancsnoka s ezeken kívül még számos hangzatos czim és rang tulajdonosa s néhány millió rubel ura.

Ez a roppant állású úr pár év előtt még egyszerű testőrtisztecske volt fülíg adósságban. Csak-hogy Katalin udvarában a nyalka gárdatisztek, ha kicsit ügyesek voltak, igen könnyen szép carriert csinálhattak.

A vén francia földig hajlongva fogadta a czárnó hatalmas tanácsosát.

— Girardet, — szól hozzá a szép kamarás, — úgy hallottam, hogy régi vágyad »udvari állat-tömő« czimet nyerheti.

— Ezért imádkozom reggel és este — felelt az öreg Girardet. — A kitömött állatok az utóbbi időben nincsenek divatban, az udvari czim bizonyára élénk lendületet adna szerény üzletemnek.

— Tőled függ, hogy e vágyad teljesüljön.

Girardet nem mert hinni füleinek.

— Tőlem, kegyelmes úr? — hebegé.

— Csupán tőled. Teljesítsd a czárnó megbízását s az »udvari« czimet megnyered.

— S mit kegyeskedik ő felsége legalázatosabb szolgájának parancsolni?

— Ki kell tömnöd

— Kitömöm, kegyelmes uram, akármi lesz. kedvencz öleb, madár, egy szóval . . .

— Nem állatot kell kitömnöd, hanem . . .

— Hanem?

— Hanem egy embert.

— Egy embert?! — szörnyüködék a megrémült francia — kegyelmességed tréfál velem.

— Legkevésbé sem. A czárnó megbízása világos. Nos hát, elvállalod-e?

Az öreg Girardet ujjait tördelve tipegett egy helyben s pár pillanatig nem tudott szóhoz jutni.

— S hol van a . . . kitömendő holttest? — kérdé félénken.

— A kitömnöd kell, nem holttest, hanem élő ember s oly egészséges, mint akármelyikünk.

A vén művész majdnem hanyatt esett e szóra.
— Eleven embert kitömní, — hebegé, — de hiszen akkor azt a szerencsétlent előbb meg kell ölni . . .

— Ahhoz nekem semmi közöm. Ime a czárnó levele, melyet hozzám reggel intézett. Olvasd.

Girardet remegő kézzel vette át a levelet és olvasta:

»Kedves Zubow!

Akarom, hogy a szegény Sutherland kitömes-
sék. Legyen gondja rá, hogy parancsom azonnal és pontosan végrehajtsák.

Katalin»

— Elég világos, nemde? — szólt ismét a kamarás.

— Sutherland Sámuel, a milliomos bankár,
— mormogá félig magában a tudományok művésze,
— de hiszen én úgy tudtam, hogy a bankár a czárnó-
nél kegyben áll.

— Az nem tartozik ránk. A czárnó parancsát
tudod. Akarod-e azt végrehajtani?

Girardet vállát vonogatva hajlongott.

— A czárnó parancsolta, — szólt.

— Sutherland izmos, természetes ember, — foly-
tatá Zubow; — mivel szándékozol őt kitömní?

— Dohánnyal és gyapottal.

— S tartós lesz?

— Ha én kitömöm, kegyelmes uram, felelek
érte, hogy száz évig is eltart.

— Ugy hát siessünk, mert a czárnó türelmetlen
talál lenni.

— De hiszen a bankár még él?

— Természetesen. Élve kell látnod, hogy testtar-
tását annál hivebben eltaláld. Nemde valódi élvezet
egy művészre nézve, élve látni azt, a kinek bőrét
egy óra múlva levonni fogja fejről, hogy agyvelő
helyett tele tömje dohánnyal és gyapottal?

— Óreg vagyok már kegyelmes uram!

Csakugyan a vén Girardet lábai inogtak,
miközben kendőjével a verítéket törülgette sápadt
arczáról.

— Eh légy férfi s gondolj az udvari czimre
s azonfelül: a czárnó parancsolta!

* * *

Sutherland Sámuel, mint egyik londoni bank-
ház szentpétervári fiókjának egyszerű könyvvívője
került Szentpétervárra hol csakhamar külön üzle-
tet nyitott s harmincz év alatt a leggazdagabb s leg-
tekintélyesebb bankárrá nőtte ki magát, s kivel Katalin
czárnó is folyvást üzleti összeköttetésben állott. Az
orosz főurak, kiknek elpazarolt birtokai lassankint
az ő kezébe jutottak, nem szerették, de féltek tőle,
mert nagy hatalom volt s a czárnó kedvencz embere.

Egy napon meglepődve nézett ki palotája abla-
kán, midőn nagy meglepetésére azt látja, hogy házat
lovass és gyalog rendőrök veszik körül. Nem is volt
ideje e megfoghatatlan dolog fölött tünődni. Midőn
a rendőrfőnök, Reliew belépett és mély sajnálkozás-
sal s udvarias bocsánatkérések közt tudtára adta,
hogy lefelsőbb parancsára kötelessége a bankár házat
és személyét a legszigorúbb őrizet alá venni.

— De hát miért?

— Nem tudom. A paráncs Zubow ő kegyelmes-
sége útján egyenesen ő felségétől jött.

— Talán valami összeesküvést fedeztek fel?
— Nem tudom.

— Vagy ellenségeim életemre akarnak törni?
— Nem tudom.

— De hát mondja kérem, mi nevezetes dolog
történt a legutóbbi időben, mely ily sajátságos rend-
szabályt szükségessé tesz?

— Nem tudom.

— A bankár gondolkozva dörzsölé homlokát.

— De reggeliznem csak szabad? — szólt bizal-
matlan hangon.

— Mindenesetre.

Sutherland csengetett s pár percz múlva pom-
pás reggelit szolgáltak fel. Meghívta hozzá a rendőr-
főnököt is, ki szívesen engedett a meghívásnak, jó
ízűen is falatozott, s itta a kitűnő borokat, Suther-
landnak, azonban most az egyszer nem volt étvágya.
Folyvást a rendkívüli parancson jártatta az esztét.

Egyszerre kocsi állt meg a kapu előtt. Mind
a ketten az ablaknál termettek. A kocsiából Zubow
főhadsegéd és Girardet léptek ki.

— Ki az az idegen ő kegyelmességével? —
kérdé a bankár.

— Csak látásból ismerem. Állattöméssel foglal-
kozik, Girardetnek hívják.

— Mi dolga lehet e szegény ördögnek az én
házamban?

Az ajtó feltárult s Zubow rendkívüli komoly
arczszal belépett; Girardet fogvaczogva követte.

— Sutherland úr — szólt résztvevő hangon,
— kimondhatatlanul nehezemre esik, hogy ő felsége
egy rendkívül elszomorító s borzasztó parancsát kell
önnel közölnöm. El nem képzelhetem, mily szörnyű
büntényt követhetett el ön, hogy ő felsége ily szigorú
parancs kiadására érezte magát indíttatva.

— Büntényt, én?

— Ugy kell lenni, másképp ő felsége nem lehetne
önhöz ily szigorú.

— Talán száműzet országából? — kérdé foko-
zódó rémülettel a bankár.

— Ha még csak erről lenne szó!

— Vagy talán javaimat elkobozzák?

— Még az is elviselhető.

— Szent isten! Talán csak nem hurczolnak
Szibériába.

— Patvarba! Szibériában türhető élet van,
s onnan még vissza lehet jönni.

— Talán csak nem . . .

Tovább nem folytathatta, s ijedten kapott a
nyakához a két kezével.

Zubow nem felelt.

— Ő felsége, az én kegyelmes czárnóm leüttet-
teti a fejemet! — tört ki most jajveszékelve a bankár;
de hát mit vétettem ő felsége ellen, ki legutóbb is
legmagasabb kegyével tüntetett ki?!

— Azt nem tudom. Egyébiránt itt lenyakazásról
nincs szó. Ő felsége azt akarja, hogy ön egy darab-
ban maradjon.

— Borzasztó! Ugy hát karóba húzat! Ezt soha
ki nem állom!

— Ő felsége elrendelte, hogy önt kitömessem. Ime
Girardet úr, ki önön e mütétet végrehajtani fogja.
Sutherland azt hitte, hogy álmodik.

— Kitömní engem?

— Ugy van! dohánnyal és gyapottal. Girardet
úr azt állítja, hogy ez esetben a bőre igen sokáig
eltart.

— Eh, de hiszen ön tréfál . . .

— Olvassa a legfelsőbb parancsot.

A bankár remegő kézzel vette át. Ugy van, a parancs világosan szól. »Akarom, hogy a szegény Sutherland kitöméssek.« S az irás Katalin írása. A bankár jól ismerte. Szegény Sutherland! Valóban az!

— De hát miért hogy ő felsége, éppen e borzasztó halálnemet gondolta ki számomra?

— Ő felségének okai lehetnek rá. Alkalmasint a téli palota egyik termét akarja az ön kitömött alakjával díszíteni. Hiszen annyi szolgálatot tett már ön Őfelségének s az államnak, helyes, hogy emléke megörökítették s kell-e tökéletesebb emlék-szobor, mint az embernek tulajdon kitömött alakja?

— Nem, az lehetetlen! — tört ki végre a bankár. — Vagy ő felsége örült, vagy én vagyok bolond! De ez lehetetlen!

— Felfogom felindulását, — szolt Zubow higgadt hangon, — mégis figyelmeztetnem kell, hogy ő felségéről tiszteletteljesen nyilatkozzék. Parancsait nem bírálni, csak vakon teljesíteni tartozunk.

— Engedjen legalább egy napi haladékat!

— Lehetetlen; a parancs így szól: azonnal.

— Hadd beszéljek csak egyszer Őfelségével!

— Eh, mit vesztegetjük az időt. Hát ön hallgatott rám, midőn fiatal koromban potom áron elvesztegetett livádiai uradalmamért azt az árt kínáltam önnek, a melyen akkor tölem megvette?!

Sutherland lelkében a remény egy sugára lobbant fel.

— Belátom, — szolt — hibáztam. Vissza kellett volna önnek adnom azon az áron. De még nem késő. Ha akarja, még ma kiállítom róla az okmányt.

— Nem bánom hát, legyen, elfogadom s viszont megengedem, hogy a parancs végrehajtása előtt kegyelemért könyörögjön a csárnó lábainál.

A bankár megkönnyebbülten lélegzett föl.

— Meg vagyok mentve, — susogá. — Jerünk gyorsan!

* * *

Katalin csárnó Daskow, Czartoryska hercegnők s több más udvarhölgy társaságában időzött, midőn jelenték, hogy Sutherland minden áron kihallgatást kér.

— Mit akarhat ez a vén pénzes zacskó ily rendkívüli időben? — kérde a csárnó s intett, hogy a bankárt bocsássák be.

Vele jött Zubow és Girardet is. Sutherland megpillantva a csárnót, egyenesen lábai elé borult s »kegyelem felség, kegyelem!« — hebegé.

— Mi lelt kedves Sutherland? — kérde csodálkozással a csárnó. — Kinek a számára kérsz kegyelmet?

— A magam számára, felség!

— Nem értelek.

— Fölséged azt a parancsot adta ő kegyelmességének. . . .

— Zubownak?

— Hogy engem. . . .

— Hogy kitöméssem, felség. Ime legkegyelme-sebb kézírata.

A csárnó csak belepillantott s jó izűen nevetni kezdett.

— Téged kitömetni, kedves Sutherland, — mondá folyvást nevetve, — nem, azt nem tesszük. Még szükségünk van rád. Hanem emlékszel még talán, hogy a mult tavasszal egy szép fehér kopóval

ajándékoztál meg, melyre rég vágytam. Én e szép állapot rólad elneveztem Sutherlandnak, s a szegény pára nem állhatva ki éghajlatunkat, tegnap megdőglött. Annak kitömésére hívtam föl Zubowot. Sutherland szivéről nagy kő esett le. Annyira el volt fogulva, hogy csak mosolygott és könnyes szeméit törülte.

Most már világos lett minden. Zubow a bankárhoz fordulva szolt:

— Nos, így is jó. Remélem azért egyezségünk áll. Mert hatalmamban lett volna önt kitömetni.

A bankár savanyú arczczal erősíté meg az előbb tett ígéretét.

— Te pedig, — folytató a kamarás Girardethez fordulva, — ez úttal eleven emberen nem fogod mesterségedet gyakorolni. Hanem azért az udvari czimet megkapod.

S meg is kapta, s aztán csak egy ember volt boldogabb egész Oroszországban. Természetesen senki más, mint a kitöméstől megmenekült Sutherland Sámuel.

Bosszu.

— Arc Arthur elbeszélése. —

— Ugy van, Juan Martinez a gyilkos! Az Oulad Aliban van, ha mondom! Indittassa meg a nyomozást! Fogassa el!

A nő ideges taglejtésekkel, parancsolólag, de kimerült hangon beszélt; alig birt lihegni, úgy hogy inkább szánalmat keltett. Sajátságos alak volt ez, akit a szenvedés megtört. Szemében, mely még szép volt, lázas tűz égett; ősz haja, melynek néhány csomója rendetlenül lelógott, kendőbe volt szorítva, mely spanyol divat szerint nyakán csomóra volt kötve. Egészen fekete öltözete, amely mély gyászra mutatott, szinehagyott poros rongyokból állt, és csak itt-ott jelezte az elegancia némi nyoma, hogy ez a nő nem tartozik a legalsó néposztályhoz.

Ugy rémlett előttem, hogy már találkoztam vele. Neve is, Dolores Munos, halvány emléket keltett bennem.

Nem igen voltam képes őt kielégíteni. A bűntett, melyről szolt, férjének meggyilkoltatása, tizenegy év előtt történt, még pedig nem Algirban, hanem Spanyolországban. A gyilkos megszökött; Dolores azt állította, hogy inkontumácziám halálra ítélték. Ő megtudta, hogy az illető egyén müzülmanná lett, és hogy évek óta az arabok közt él egy törzsnél, mely ahhoz a vegyes közönséghez tartozott, amelynek én előljárója voltam.

Honnan merítette ezt a sajátságos értesítést? Feleletei e tekintetben zavartak, érthetlenség voltak.

Végre emlékezni kezdtem. Három év előtt egy faluban, mely Algir tulsó részén, Marokkó határán feküdt, az összeiró köldöttséghez lévén beosztva, ugyanez a Dolores Munos hasonló följelentéssel jött hozzám a hivatalba. Akkor is kijelölt egy helyet, ahol bizonyosan megtalálják a gyilkost. Rejték-helyéről, életmódjáról a legrészletesebb felvilágosításokat adta. Azonnal megindították a vizsgálatot. Nemcsak hogy nem vezetett Juan Martinez nyomára, de világosan kiderítették, hogy a nyújtott adatok egytől-egyig hamisak és kigondoltak voltak. A panaszos nőt monomániában szenvedőnek tartották, és az ügyet félretették.

Most eltökéltem magamban, hogy kevésbé

sommás magyarázatot adok a nő bizarr magaviseletének és hogy végére járok a dolognak.

Azt mondtam Doloresnek, hogy mielőtt valamit tehetnék, bizonyos pontokra nézve részletesebb értesítésekre van szükségem. Megígérte, hogy még aznap meghozza nekem.

Mihelyt távozott, parancsot adtam egyik emberemnek, hogy kövesse őt és nézze meg, hova megy. A jelentés, melyet tett, tökéletesen megerősített föltevésemben.

Két órával később, hivatalos szobámban, a panaszos nő jelenlétében festői jelenet játszódott le. Egy piszkos zsidó, sanda, rossz szemmel, kitekert tagokkal, sirt, jajgatott, térdre rogyott, szakállát tépte, bevallotta, hogy Dolores hiszékenységgel visszaélt, kegyelmet kért és végül visszaadta a szegény asszonynak azt a száz frankot, amelyet tőle kicsalt.

A spanyol nő boszorkánymesterekhez folyamodott és az ezektől nyert értesítéseket közölte a hatósággal.

Sajátságos dolog. Dolores látván, hogy a gazember álarca lehullt, nem mutatott nagy meglepetést. Minden véget ér, még a babona is. Miután ez a banda annyiszor rászedte, kizsebelte, vége volt hiszékenységének.

Amint a boszorkánymester eltávozott, Dolores néhány pillanatig némán ülve maradt a széken és a csurgó izzadtságot törülgette homlokáról. Azután nyugodtan és oly értelmesen kezdett velem beszélni, hogy az előzmények után szinte csodálkoztam rajta. Bocsánatot kért, hogy annyi idővesztést okozott nekem és megköszönte, hogy kigyógyítottam. Azt tanácsoltam neki, hagyjon fel a kereséssel. A tettes valószínűleg régen meghalt valamely zugban, nyomorultan, amint megérdemelte. Belátta, hogy ez a legészszervebb föltevés. De mégis bizonyosságot óhajtott volna szerezni.

Egész életét ennek a gazembernek fölkeresésére szentelte és megesküdt, hogy átszolgáltatja őt a hóhérnak. Most, hogy kimerült ereje és bátorsága, hogy tönkre van téve, nem marad fenn számára egyéb, mint meghalni.

Fömlált és elbucsuzott tőlem, azután egy tompa sikoltással összerogyott és eszméletét veszítette. Embereket hívtam, körülfogták. Magához tért.

Elájult, de már elmúlt. Távozni akart, de nem volt képes egyet sem lépni. Vonásai néhány pillanat alatt annyira elváltoztak, hogy megijedtem tőle.

Szükségesnek találtam, hogy kórházba szállítsam.

Mialatt kiadtam rendeleteimet, egyidejűleg a gyarmat orvosának irtam néhány sort, hogy azonnal látogassa meg a beteget.

Őt óra tájban, midőn a hivatalból távoztam, a porfellelben megpillantottam az orvos pompás kocsiját.

Tudakozódtam a spanyol nő állapota felől.

Még nem látogathatta meg. Nagyon sajnálkozott fölötte. Abban a perczben, amidőn leveletem megkapta, kocsiba szállt, hogy a környéken egy igen sürgős látogatást tegyen. Most egészen rendelkezésemre áll. Csak haza megy, inget vált és azonnal a kórházba hajt.

— Magam is oda megyek, — mondám neki — megvárom önt.

Igy valamivel bizonyosabb voltam benne, hogy az orvos megtartja szavát.

A gyarmat orvosa hivatalos foglalkozása mellett magán-betegeket is gyógykezel. Azért gyakran hajlandó ezeknek betegségét súlyosabbnak tartani, mint a többiekét. Különben Manuel orvos igen jó hírben állt, sőt bizonyos népszerűségnek örvendett, melynek nem ártott a fényűzés, amelyet kifejtett.

Alapos, tudományos képzettséggel bírt, melyhez egy kis sarlataneria járult; ez valószínűleg származásával függött össze. Chiliben vagy Columbiában született, ezen tengerentuli Gascogneok valamelyikében.

Magánélete igen korrekt volt, birt a házi ére-nyekkel, jó férj, jó apa volt. Hajdan azt rebesgették, hogy két gyermeke — két leánya, akiket Constantineben a legjobb nevelőintézetben taníttatott — csak azóta az ő gyermeke, amióta elvette anyjukat, aki állítólag azelőtt sajátságos életet folytatott, mely azonban csinos kis hozományt eredményezett neki. Az új világban, olyan emberek között, akik csak tegnap óta ismerik egymást, az ilyen iszonyu rá-galmak gombamódra teremnek. Az utóbbi már rég-óta nem volt forgalomban. Manuel asszony kifogás-talan nő volt ugy magaviseletére, mint modorára nézve; nagyon jó szívet tanusított és szorgalmasan járt templomba; csak látni kellett őt, hogy mindenki meggyőződjék, hogy megérdemli a tiszteletet.

Manuel tekintélynek, befolyásnak örvendett; miért ne lett volna valami ambíciója? Nyíltan a felsőbbsséggel tartott — a császárság alatt történt ez — és szorgalmasan eljárta a prefekturára, ahol őt nagyra becsülték. Soha sem tagadták meg tőle az alkalmat, hogy odaadását bebizonyíthassa. Bir-Ensa-mairejének segédje, helyettes békebíró volt, részt vett valamennyi közigazgatási bizottságban, sőt arról is beszéltek, hogy bejut a főtanácsba, melynek tagjait abban az időben a kormány nevezte ki. Kabátjának gomblyuka kétségkívül hivatva volt, hogy a legközelebbi augusztus 15-ikén föl-diszítettessék.

A kórházban arról értesültem, hogy a beteg állapota súlyosabbra fordult; aggályos természetű hányás fogta el. Azt találtam, hogy nagyon elváltozott; alig lehetett reá ismerni.

Külön szobáskába tették, mely két oldalról széles ablakokon át nyerte a világosságot.

Reám ismert és anélkül, hogy szólt volna, szemével köszönőleg intett, midőn csöndesen melléje ültem.

Néhány perczig ebben a helyzetben maradt, kinosan véve lélegzetet. Azután keskeny, halvány ajka reszketni kezdett és hirtelen összefüggés nélküli szavakat rebegett, mialatt zokogásban tört ki.

Megszólítottam, igyekeztem megnyugtatni; már nem hallotta, félrebeszél. Folyton egy nevet hangoztatott:

— Carlos! Carlos!

A beteg folyton félrebeszél, közbe-közbe felsikoltott, kaczagott, sirt, átkozódott. A leghevesebb roham közben léptek nesze hallatszott a folyosón és egy atyai hang megszólalt:

— Csöndesen, jó asszony! Ne erőlködjék eny-nyire! Legyen nyugodt!

Ugy látszik, ez a hang titkos hatalommal bírt, mert Dolores hirtelen elcsöndesült.

— Mit érez? Hol fáj?

A nő nem felelt. Kisérteties lánggal égő tekintetét az orvosra szögezte, kit a lenyugvó nap végső sugarai tetőtől talpig vörösen megvilágítottak.

Manuel kikérdezte az ápolónőt és kiment vele az előszobába. Dolores különös tekintete az ajtóra maradt szögezve.

— Különös, — szolt az orvos, midőn visszatért — ezek mind mérgezési tünetek... Hallja-e, jó asszony, megért engem? Tud-e felelni? Mit evett ma?

— Talán nem érti. Beszéljen vele spanyolul.

Az orvos spanyolul ismételte a kérdést; egyidejűleg megint megtapogatta a nő ütérét. Ez hirtelen megragadta két kezével az orvos kezét.

— Mi az? — kérdé meglepetve. Azután arra magyarázván ezt a mozdulatot, mintha könyörögne, jóindulatulag hozzá tevő:

— Igen... igen... legyen nyugodt. Megigérem, jó asszony, hogy kigyógyítom. De csöndesedjék. Bocsássa el a kezemet!

Minő varázslat működött itt? A beteg láthatólag visszanyerte eszméletét. Tisztán ejtette ki a szavakat:

— Várjon!... Jól esik, ha érinthetem... Ön oly jónak látszik!

Manuel arcán meglepedés ragyogott; ott hagyta kezét a sovány fekete ujjak között, melyek görcsösen szorongatták.

— Ne aggódjék, — ismétlé — ne féljen!

— Ah! — szolt a nő — nem félek én a haláltól. Mit törődik a halállal az, aki többé semmit sem várhat az élettől?... Az szomorú, ha akkor kell meghalnunk, midőn az élet mosolyog reánk... midőn gazdagok, tekintélyesek vagyunk... a boldogság közepette!

Az orvos vissza akarta huzni kezét.

— Még egy pillanatig! — kérte a nő.

Hirtelen furcsán kacagni kezdett.

— Ah! ön nős! Érzem a gyűrűt!

— Bocsásson el! — szolt az orvos türelmetlenkedve.

— Azonnal!... Nézzen meg jobban... közelebről!...

Most az orvos szemében a nyugtalanság halvány fénye villant föl. Igyekezett kezét kiszabadítani. De a sovány száraz két kar ellenállhatatlan erővel lehuzta őt; ijedt arcához mindinkább közeledett a nő zöldes arca, aki most vad kitöréssel sziszegte e szavakat:

— Nem ismersz reá régi szerelmedre... a szép Doloresre?

Az orvost mintha villám sujtotta volna; szeme kitágult, haja égnek meredt.

— Carlosom meg van boszulva. Elégülten halok meg! Vizsontlátásra, Juan Martinez!

A spanyol nő feje visszahanyatlott a párnára.

Manuel most dühbe jött. Hevesen rángatta karját, melyet a nő kezei még mindig fogva tartottak. Erőlködése közben a haldoklónak teste ide-oda vetődött, de az orvos nem tudott megszabadulni. Végre felugrott; a heves mozdulat következtében Dolores kiesett az ágyból és Manuel magával vonszolta a szobán végig. A zajra elősietett egy beteg-ápoló, akinek azután sikerült Dolores ujjait lefejtetni az orvos kezéről.

Dolores teste visszaesett a földre, már csak hullá volt.

Manuel, anélkül, hogy egy szót szolt volna, kirohant.

Másnap reggel megütközéssel hallottam, hogy az éjjel meghalt.

A prefektúrához intézett titkos sürgönyömrre elküldték Constantine legjelesebb orvosát. Vizsgálata iszonyu eredményre vezetett. A betegség, melynek Dolores és Manuel áldozatul estek, a kolera volt, melynek csiráját a szerencsétlen nő valószínűleg keletről hozta magával.

Azonnal megtettem minden óvintézkedést, de a rettegett járvány nem tört ki. Ez a két halott volt csupán áldozat, melylyel a borzasztó vendég a tartományban való megjelenését jelezte.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Zsló György, Nagy-Várad, 8 korona 32 fillért; Berzényi Nándor, Murány, 13 korona 26 fillért; Mátis Gáspár, Zilah, 15 korona 52 fillért; Puha József, Budapest, 16 korona 12 fillért; Dobos Elek, Szombathely, 16 korona 30 fillért; Nedeczky Ottó, Nagy-Maros, 26 korona 32 fillért; Stitniczky Sámuel, Nándrázs, 28 korona 3 fillért; Vécsei Frigyes, Budapest, 38 korona 44 fillért; Szelkó János, Murány-Hosszurét, 41 kor 28 fill.-t köszönettel nyugázzuk. megfelelően elszámoltuk. — Geczik János, Ó-Kemence, november, december és január hónapokra; Fabsitz Mátyás, P.-Szt.-Lőrincz, december és január hónapokra, Németh József, Brassó, január hóra; Mudrony Gábor, Szatmár, január hóra; Kakuszy Antal, Karánsebes, január hóra; Harmati István, Nagy-Károly, január hóra; Gávy Mihály, S.-A.-Ujhely, december, január és február hónapokra; Bredár József, Sajó-Várkony, január és február hónapokra; Drobni Venczel, Szeged, január és február hónapokra; Hatvany József, Csap, január és február hónapokra; Tóth Antal, Sajó-Várkony, január, február és márczius hónapokra; Moravcsik János, Sajó-Várkony, január, február és márczius hónapokra; Markuszek József, Kecskemét, január, február és márczius hónapokra; Ugrai Mátyás, Budapest, február és márczius hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: Turtsányi Vilmos.

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

Egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezel.

POLGÁR SÁNDOR



orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII., Erzsébet-körut 50



legjutányosabban beszerezhető legjobb találmányu sérvkötők, összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint müláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

Fenti czimre ügyelni tessenék.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.